

Cesta okolo Rožmberka

DĚLKA OKRUHU: 13 km
 1:25 000, STAV: ČERVEN 2012, SOUŘADNICOVÁ SÍŤ: WGS 84

0 100 200 300 m

TRASA OKRUHU	LES; STROM, KEŘ
PAMÁTNÝ STROM	VODNÍ PLOCHA; VODNÍ TOK
VÝZNAČNÝ STROM	SOUKROMÝ POZEMEK; BUDOVA
INFORMAČNÍ TABULE	HISTORICKÁ BUDOVA; VEŘEJNÁ BUDOVA
VÝZNAMNÝ BOD	HRŠTĚ
KOSTEL, KAPLIČKA, BOŽÍ MUKA	HLAVNÍ SILNICE; SILNICE
SOCHA	NEZPEVNĚNÁ CESTA, PĚŠINA; TURISTICKÉ ZNAČKY
	ŽELEZNICE; NAUČNÁ STEZKA
	ELEKTRICKÉ VEDENÍ; VRSTVENICE PO 5 METRECH
	PŘÍRODNÍ REZERVACE; CYKLOTRASA

Cesta za stromy rožmberskými:

Délka trasy: 9,7 km

Trasa: pěší

Okruh:

Třeboňské náměstí (po červené), bývalá jatka (nyní Český nadační fond pro vydru), podél Zlaté stoky, Gigant, ČOV, kolem Jasanky, hráz Rožmberka (po žluté), u Hodějova na modrou do St. Hlíny, Vítek - most, k židovskému hřbitovu, u svatého Víta, Kotěrova vodárna na Kopečku, park u vlakové zastávky

Terén: hrázové cesty, lesní cesty

Zajímavé stromy na trase:

duby letní na Zlaté stoce, největší obvod kmene 564 cm,

duby letní na hrázi Rožmberka, největší obvod kmene 553 cm

lipové stromořadí v Dukelské ulici

památný **Jilm u Jindřichoradecké brány**, obvod kmene 382 cm

A co vás čeká na této trase?

Za památnými stromy v okolí Zlaté stoky a Rožmberka se lze vypravit přímo z třeboňského náměstí po červené turistické značce. Budějovickou branou projdeme do Komenského sadů a pokračujeme dále směrem k autobusovému nádraží. Za ním dále přes železniční trať kolem objektu bývalých městských jatek z roku 1909, kde dnes tak trošku ironií osudu sídlí Český nadační fond pro vydru a jeho stanice pro hendikepované živočichy. Zde nezbyvá než překročit po mostku Zlatou stoku a vyrazit po proudu podél ní. **Zlatá stoka** - živá tepna třeboňské rybníční soustavy a nejznámější dílo rybníkáře Štěpánka Netolického si lukami kolem Třeboně tiše plyne téměř pět set let. Odvádí část vody z Lužnice kousek nad známým "jezem smrti" Pilařem a proplétá se mezi rybníky přes Třeboň směrem k Veselí nad Lužnicí v délce více jak 40 kilometrů. Rybníkář Štěpánek přitom zasluží obdiv, protože bylo třeba dobré znalosti terénu k jejímu vytyčení tak, aby třeboňskou rovinou sice tekla, ale ne zase příliš prudce, aby byla dobrý služebníkem pro rybníky i mlýny a ne hrozbou při

náhlé povodni.

Se Zlatou stokou po levici, se po ruce pravé táhnou tzv. **Mokrá luka** obklopující Třeboň z východní strany a končí až na březích rybníka Rožmberka. I v dnešní době zůstávají důležitou retenční rezervou pro tento ohromný rybník a pokud Rožmberk dosáhne u hráze horních mezí výšky hladiny, zcela jistě se již na druhé straně rozlil do luk směrem k Třeboni. Seníky na mokřích lukách bývaly tradiční kulisou města po celá staletí. Luka totiž obdrželi třeboňští měšťané od pánů z Rožmberka náhradou za jiné pozemky zatopené při stavbě rybníků. Ti si pozemky rozdělili, a protože doprava sena z nich byla v létě kvůli podmáčenému terénu obtížná, vystavěli na nich seníky, kde seno uskladnili na zimu, kdy již po zmrzlé půdě nebyl problém seno odvézt. Původní desítky seníků připomíná již jen několik posledních, ne vždy zdařile renovovaných v 70. a 80. letech minulého století, kdy na lukách hospodařily Státní statky. Dobrá zpráva je, že mezi nimi již svítí světlé dřevo několika rekonstruovaných a několika nových, tradičním způsobem vystavených replik, které budou v dalších letech připomínat tento fenomén a kulturní památku. Dva málo známé mohutné **duby** stojí **na břehu Zlaté stoky** v prostoru mezi památkou na kolektivní hospodaření - velkovýkrmnou vepřového dobytka Gigant a několika menšími biologicky dočišťovacími rybníčky z 80. let minulého století, sousedícími s vodní plochou Rožmberka. I když místo možná nepůsobí tak jako hráze starých rybníků, klidné zákoutí láká vodní ptáky a nezřídka je zde ke spatření i orel mořský - tak jen tiše a třeba budete mít štěstí. Tyto krásné stromy jsou nejen připomínkou řady dalších dubů, které v minulosti lemovaly břehy Zlaté stoky, ale také těch, které v okolí Třeboně rostly prakticky od nepaměti. V rašelině třeboňských mokřích luk se našly kmeny dubů datované do 9. století.

Úzkou šjíjí mezi rybníkem Rožmberkem a Kaňovem prochází také Zlatá stoka, železniční trať a státní silnice a i my se tudy protáhneme dále k Rožmberku. Přes louku zvanou **Jasanka**, dříve oblíbené koupaliště a mimochodem také jedno z míst, kde se plánovala výstavba lázní, dorazíme až na začátek

hráze největšího z rybníků. Zde pokračujeme dále po žluté turistické značce.

Duby na rožmberské hrázi pamatují nejednu vichřici - povětrnostní i dobovou. Jejich kořeny drží 2,5 km dlouhou, v patě až 60 a v koruně 12 m širokou hráz, největší pýchu rybníkáře Jakuba Krčina z Jelčan. Dodnes na hrázi naleznete 76 chráněných dubů, jimž dělají společnost četné útlejší, mladší duby z pozdější výsadby. Největší exempláře mají v obvodu kmene přes 5 m.

S úmyslem využít přirozeného terénu a vystavět pod Třeboní na toku Lužnice obrovský rybník, který by nejen uchránil sídla na dolním toku Lužnice od častých povodní, ale zároveň svojí velkolepostí hlásal slávu rožmberského rodu, se Jakub Krčín zaobíral řadu let. Nesnadný úkol představovala stavba v proudu Lužnice, kde náhlý vysoký stav vody mohl ohrozit rozestavěnou hráz. Proto Krčín nejprve v letech 1584-1585 stavěl tzv. Novou řeku, která by odvedla přebytečnou vodu do řečiště sousední Nežárky, tehdy ovšem označované jako řeka Včelnice.

Co tehdy rybníkáři a rožmberští poddaní pod Krčinovým velením v letech 1584-1590 na stavbě Rožmberka s kolečky a lopatami přemístili země, lze při procházce po hrázi dodnes obdivovat. Původní rozlohou skoro tisíci hektarový rybník měl v průběhu staletí celkem šest výpustí. Stovky dubů mají hrázi pomáhat odolávat povětrí i zubu času. I dnes se vedou polemiky, zda je to skutečně tak, ovšem nic nového pod sluncem: schwarzenberský archivář Světecký v polovině 18. století vzpomínal, jak mladý aktivní úředník Lužický navrhoval duby na hrázi Rožmberka pokácet s tím, že listí padající z nich do vody škodí rybám, protože voda zahnívá. Zkušenější kolegové se mu však vysmáli: „Co naši moudří předkové vstúpili do upevnění hráze s velkou prací a nákladem, to my mladí blázni dáme zkazit a posekat? Smál by se nám celej moudřej svět.“

Rožmberk, to není jen technická památka a chovný rybník, ale také důležitý článek protipovodňové ochrany kraje. Dnes již sice Prahu chrání vltavská kaskáda přehrad, avšak ještě za třicetileté války se reálně uvažovalo o Rožmberku jako strategické

zbrani - prostředku jak na střední Čechy a Prahu přivolat náhlou povodeň. Ať již při povodních v roce 2002 nebo 2006 - s Rožmberkem se dále počítá. My totiž stále potřebujeme, aby Rožmberk sloužil nejen chovu ryb, ale i svému druhému účelu - protipovodňové ochraně.

Pod hrází Rožmberka stojí původní rybářská bašta - sídlo baštýře, se sádkami a tzv. bobrovnou, zděným výběhem pro chov bobrů - vzpomínkou na epizodu Schwarzenbergů podporovaného chovu bobrů v močálech Nové řeky. Z původních šesti vazeb s výpustmi má rybník v současnosti jednu hlavní, vystavěnou v letech 1916-1922 na místě původní vazby Hluboká, s elektrárnou se dvěma Francisovými turbínami, na druhém konci hráze pak druhou, zvanou Adolfka. Ochranu hráze doplňuje přepad na druhé straně hráze v blízkosti hájovny Smitka. Zde si u Krčínova pomníku, věnovaného v roce 2004 třeboňskými rybáři staviteli rybníka jako poděkování, můžete srovnat výšky hladiny Rožmberka za povodně v roce 2002 a v minulosti. Naše cesta pokračuje dále po červené právě kolem **hájovny Smitka**. V její blízkosti se nachází jeden z největších dubů z rožmberské hráze – bohužel již leží – padl mezi léty 2004 a 2005.

Ještě kousek po žluté turistické značce a budeme odbočovat na modrou, která nás povede až do Třeboně, přes les Hodějov směrem ke **Staré Hlíně**. Až daleko na jih za tuto vesnici sahaly původně vody Rožmberka. V její blízkosti se hladina rybníka zužovala do tzv. chobotu přes nějž vedl od roku 1594 původně dřevěný most. Ten podstatně zkracoval spojení mezi Jindřichovým Hradcem a Třeboní. Při zničení mostu, třeba za nepokojů třicetileté války, bylo nutné celou oblast objíždět ze severu přes Lomnici nad Lužnicí nebo z jihu přes novořecký Dlouhý most. Teprve v 18. století vznikla s přispěním majitelů panství Schwarzenbergů dvojice zděných mostů, které nahradily málo trvanlivé mosty dřevěné. Delší most přes Lužnici je z roku 1799, kratší, dnes rozdělující rybník Vítek z roku 1781. Ten si také zahrál v několika filmech. V roce 1954 ve Werichově pohádce Byl jednou jeden král z něj sypali všechnu sůl... v roce 1999 z něj pro změnu hodili zlého krále

s princeznou v pohádce Z pekla štěstí a objevil se také ve filmu Všichni moji blízcí.

My však pokračujeme po modré turistické značce. Po 200 metrech za Novou Hlínou z ní opět odbočíme doleva na cestu vedoucí krajem lesa, která vede k **židovskému hřbitovu**. Hřbitov z roku 1900 sloužil třeboňské židovské obci, ta však prakticky zanikla s druhou světovou válkou, naprostá většina třeboňských Židů zahynula v německých koncentračních táborech. Jejich místo v minulosti Třeboně připomínají tři Kameny zmizelých pro rodinu Metzlu před domem čp. 96 na třeboňském náměstí a v Krčínově ulici. Naproti domu Jakuba Krčina, je pak budova bývalé synagogy a židovské školy z 19. století.

Příjemná lesní cesta vede od židovského hřbitova kolem rybníka Bílá Hlína ke **kapli sv. Víta**. Na tomto místě vznikla již ve středověku poustevna. Ěru poustevníků v okolí Třeboně ukončily josefínské reformy, předtím zde však v roce 1761 vznikla pozdně barokní kaple podle projektu schwarzenberského políra Vavřince Habela vyzdobená malířem Františkem Jakubem Prokyšem. Okolí kaple, podobně jako mokrá luka náleželo třeboňským měšťanům, město zde mělo své rybníky a od 17. století také městský mlýn. Dnes je prostředí malých rybníčků oblíbeným cílem výletů.

Od sv. Víta se lze do Třeboně vrátit opět po modré turistické značce, po mostě přes rychlostní komunikaci na Jindřichův Hradec a dále na Kopeček. Nijak nápadný betonový most je zajímavý tím, že je zároveň akvaduktem - potrubím zde prochází Mlýnská stoka, která sloužila k pohonu městského mlýna u sv. Víta a vlévá se do Rožmberka.

Městské části **Kopeček** vévodí zdálky viditelná secesní městská vodárna z roku 1909. Je nápadně podobná ceněné michelské vodárně architekta Jana Kotěry, a i když stavební plány jím signované nejsou, lze jeho autorství předpokládat, neboť Kotěra měl na jižní Čechy přátelské vazby. Okolní čtvrť vznikala teprve v posledních dvou stoletích - do roku 1753 tu byla především šibenice, pod Kopečkem pak barokní kaple sv. Jana Nepomuckého z roku 1750. Kopeček je také místem, kde v Třeboni zazněly poslední

výstřely druhé světové války a z toho důvodu bylo zde v blízkosti vodárny v prostoru bývalé zahrady právovárečného hostince z roku 1848 zřízen v roce 1985 Památník osvobození. Pomník zhotovil písecký sochař Jiří Prachař. Mezi parčíkem a silnicí do města stojí ještě za povšimnutí neotřelá barokní socha odpočívajícího Krista, který drží jako symbol žezla falešného krále v ruce stvol orobince. Cestou z Kopečka do centra města je možné rozloučit se mokřými loukami. Pod dnešní silnicí leží vrstvy tzv. hatí, na sebe kladených větví, které od středověku usnadňovaly překonání podmáčených úseků cesty. Od 16. století cestu prakticky nahrazoval most - Hradecké bráně se také říkalo Brána dlouhého mostu.

V blízkosti železniční zastávky Třeboň - lázně je ještě jeden malý městský park - jeho přirozeným centrem je bazének se sochou Koupel od sochaře Zdeňka Šimka. V jeho blízkosti roste další z **Lip republiky-lípa srdčitá** o obvodu kmene 119 cm – není zde však nijak označená.

V našem putování pokračujeme **Dukelskou ulicí**. Od Prostřední stoky jedeme **stromořadím lip** řezaným na tzv. hlavu. Směrem k centru města vpravo jsou většinou lípy velkolisté, které zde byly vysazeny u příležitosti příjezdu prezidenta Masaryka do Třeboně v r. 1919. Stromořadí lip malolistých rostoucích naproti zde bylo vysazeno v r. 1969 místním oddílem Junáka k připomenutí této události.

V téže ulici po levé straně roste nedaleko před Hradeckou branou na začátku souvislé zástavby vysoký **jilm habrolistý**. Asi stopadesátiletý jilm byl památným stromem v roce 2003 vyhlášen nejen pro svůj výjimečný vzrůst (obvodem kmene se řadí mezi deset největších jilmů v ČR), ale také proto, že je jediným takto pěkně zachovalým jilmem v širokém okolí. Ostatní jilmy padly za obětí houbového onemocnění zvanému grafioza. Tento jilm stával na dvoře patrového domu, který však byl tak zchátralý, že nebyl opraven, ale stržen, a teprve tak se strom mohl ukázat v celé své kráse.